

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-ukmitk@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 14. март 2013. године

Предмет бр. 112/09

Мирјана БОГИЋЕВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 14. марта 2013. године, уз присуство следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
гђе Кристин ЧИНКИН
гђе Франсоаз ТУЛКЕНС

Уз помоћ
г. Андреја АНТОНОВА, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 30. априла 2009. године и уписана је истог дана.
2. Дана 9. децембра 2009. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Међутим, није добијен никакав одговор.
3. Дана 26. јануара 2011. године, Комисија је поново упутила жалиоцу захтев за додатне информације. Жалилац је одговорила 27. јануара 2011. године.

4. Дана 16. јуна 2011. године, Комисија је проследила предмет Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета.
5. Дана 31. августа 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
6. Дана 26. новембра 2011. године, Комисија је прогласила жалбу делимично прихватљивом.
7. Дана 29. новембра 2011. године, Комисија је проследила одлуку о прихватљивости СПГС-у и затражила примедбе УНМИК-а на меритум предмета. Дана 20. фебруара 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
8. Дана 25. фебруара 2013. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање списка у вези са предметом може сматрати коначним. УНМИК је доставио свој одговор истог дана.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

9. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
10. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северноатлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (KFOR), СРЈ и Република Србија потписале су „технички мировни споразум“ у коме су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
11. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета

¹ Списак скраћеница и акронима коришћених у тексту налази се у приложеном Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како је виђено и испричано“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун –31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци неалбанског становништва на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004.; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010.); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу да се безбедно врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову, у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.

12. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли, или насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага, вратила се на Косово.
13. У међувремену, чланови неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног насиља и насиља заснованог на полу, пребијања и злостављања.
14. Иако постоји спор око бројки, процењује се да се догодило више од 15.000 смрти или нестанака током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3.000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1.766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
15. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4.718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1.100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
16. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4.400 чланова особља из 53 земље, а УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова, осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
17. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја

домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног система правде, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи систем правде и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи систем правде састојао се од 341 домаћег и 24 међународне судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правде на Косову у то време „добро функционише“ и да је „одржив“.

18. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање било могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и распоређивања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новоосновани КНЛСМ при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постао је једини орган који је овлашћен да утврђује локацију несталих лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их породици нестале особе. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
19. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
20. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавили међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на радње које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ово Одељење правде и полиција УНМИК-а предати су ЕУЛЕКС-у.

Б. Околности око отмице и смрти г. Душана Богићевића

21. Жалилац је сестра Душана Богићевића. Она је бивша становница Косова са тренутним пребивалиштем на територији уже Србије.

22. Жалилац наводи да је њен брат нестао 17. јуна 1999. године из Пећи. Жалилац даље наводи да је након нестанка обавештена од стране једног сведока албанске националности да су Душана Богићевића отели припадници ОВК испред зграде „Комбината коже и обуће“ у Пећи.
23. Жалилац наводи да је отмица Душана Богићевића одмах пријављена МКЦК-у и италијанском КФОР-у у Пећи, који јој је помогао у потрази за њеним братом након отмице. Она наводи да је такође пријавила отмицу полицији УНМИК-а и да их је накнадно контактирала како би се распитала о судбини свог брата, затраживши да се покрене истражни поступак. Међутим, није добила никакву повратну информацију.
24. Жалилац наводи да су посмртни остаци Душана Богићевића пронађени у Брезанику и да је њихова идентификација извршена у сарадњи са супругом и синовима њеног брата. Душан Богићевић је сахрањен у Краљевоу, у ужој Србији, марта 2007. године.

В. Истрага

25. У погледу овог предмета, Комисија је од УНМИК-а добила истражну документацију коју је претходно поседовао КНЛСМ при УНМИК-у и Извештај о анализи случаја ЈИРЗ-а при ЕУЛЕКС-у са сажетком мера које је предузела полиција УНМИК-а.
26. Што се тиче објављивања података који се налазе у списима, Комисија подсећа да јој је УНМИК дао истражне списе ради разматрања под обавезом чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед корака које су предузели истражни органи.
27. Према ЕУЛЕКС-овом Извештају о анализи случаја, до отмице Душана Богићевића дошло је унутар УНМИК-овог временског оквира за ратне злочине (28. фебруар 2008. – 21. јун 1999.). Међутим, не постоји запис о ратном злочину по питању Душана Богићевића. У извештају се даље наводи да се његово име помиње у документу о једном другом случају под истрагом, али да се у том предмету не помиње његово име међу жртвама.
28. Истражни досије обухвата копију изјаве коју је, неназначеног датума, жалилац дала Фонду за хуманитарно право. Према овој изјави, на дан отмице, Душан Богићевић је ишао пешице према центру Пећи са пријатељем, г. Д. П. када их је зауставила група неидентификованих Албанаца. Г. Д. П. је успео да побегне док је жалиочев брат отет. Према овом исказу, г. Д. П. у шоку након инцидента, није био у стању да породици Богићевић пружи било какве детаље о отмици. Он је побегао са Косова одмах након тога.
29. Истражни спис такође обухвата копију без датума „Списка киднапованих Срба на Косову и Метохији“ коју је саставило Одељење за ратне злочине при Централној јединици за кривичну истрагу полиције УНМИК-а, на коме се међу отетим лицима налази и име Душана Богићевића. У истом документу се помиње потенцијални очевидац отмице албанске националности, г. Т. К, са местом пребивалишта у Пећи. У ЕУЛЕКС-овом Извештају о анализи случаја наводи се да се четири појединца са именом Т. К. налазе на гласачком списку Пећи и да постоји још четворо лица са истим именом у косовском регистру возила. Међутим, није јасно да ли је ово

истраживање обавио УНМИК или ЈИРЗ при ЕУЛЕКС-у у тренутку прегледа предметног списка.

30. Име Душана Богићевића се налази на два списка несталих особа које је МКЦК проследио полицији УНМИК-а 12. октобра 2001. односно 11. фебруара 2002. године. Неког датума 2001. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а је отворио спис који се тиче отмице Душана Богићевића. Чини се да је ЈНЛ прикупио анте-мортем податке везане за Душана Богићевића и ДНК узорке чланова његове породице, али није јасно у којој фази је то обављено.
31. Дана 22. јуна 2006. године, посмртни остаци Душана Богићевића, још увек неидентификовани, пронађени су „на непознатом гробу“ у Приштини. Дана 27. октобра 2006. године, КНЛСМ при УНМИК-у извршио је обдукцију ових посмртних остатака. Према извештају са обдукције, нестало је велики део кости лобање и из тог разлога нису могли да се утврде ни узрок прелома лобање нити узрок смрти.
32. Дана 5. фебруара 2007. године, МКНЛ је установио ДНК поклапање између узорака са посмртних остатака пронађених 22. јуна 2006. године и узорака који су били претходно преузети од чланова породице Душана Богићевића.
33. Чини се да је 1. марта 2007. године КНЛСМ забележио анте-мортем податке које су доставили чланови породице Душана Богићевића. У обрасцу за идентификацију жртве датираном на 1. март 2007. године наводи се да је супруга Душана Богићевића препознала део одеће пронађен у гробници у Приштини на основу фотографија које су јој показане из „књиге одевних предмета несталих лица“.
34. Дана 13. марта 2007. године, на основу резултата ДНК анализе и поређења анте-мортем и пост-мортем података, КНЛСМ при УНМИК-у издао је потврду идентитета Душана Богићевића.
35. Дана 23. марта 2007, КНЛСМ при УНМИК-у предао је посмртне остатке Душана Богићевића заједно са документима о смрти и идентификационим документима, његовом сину на административној граници Мердаре, на прелазу између уже Србије и Косова Након уручивања посмртних остатака, затворен је предмет о несталом лицу у погледу Душана Богићевића.
36. Дана 9. децембра 2008. године, окончана је одговорност УНМИК-а у погледу полиције и правде на Косову (видети §§ 19-20).

III. ЖАЛБА

37. У погледу тога што је њена жалба проглашена прихватљивом, жалилац се жали поводом наводног пропуста УНМИК-а да спроведе ефикасну истрагу отмице и смрти њеног брата. У том погледу, она се позива на повреду процедуралног проширења члана 2 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Опсег разматрања Комисије

38. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе пред њом разликују на значајне начине од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу суштинских обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при првобитној процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
39. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог испитивања.
40. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања, Конвенцији о правима детета.
41. Према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „ће проучити жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. Утолико што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
42. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусте који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (§ 67). У конкретном случају убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.

43. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој су такви догађаји проузроковали континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП [ВВ], *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2011, § 136).

В. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

44. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са отмицом и смрћу њеног брата.

1. Поднесци страна

45. Жалилац се жали на то да истрага отмице и убиства Душана Богићевића није била адекватна. Она такође наводи да се распитивала код полиције УНМИК-а о статусу истраге, али да није добила никакву повратну информацију. Она тражи да јој се пружи финансијска надокнада за пропусте које је начинио УНМИК.

46. У својим коментарима од 20. фебруара 2012, СПГС напомиње да је у овом случају УНМИК био у могућности да од ЕУЛЕКС-а прибави копије „неких докумената које је поседовала бивша Канцеларија за нестала лица и судску медицину,“ а који су се такође налазили у Извештају о анализи случаја ЈИРЗ-а, при ЕУЛЕКС-овој полицији. Он такође наводи да је у том тренутку УНМИК још увек „покушавао да поврати још нека документа“ како би установио да ли је спроведена било каква додатна истрага. Дана 25. фебруара 2013. године, УНМИК је потврдио да се обелодањивање информација о случају може сматрати коначним.

47. Што се тиче меритума жалбе, СПГС наводи да не постоје наводи у овом предмету да је Душан Богићевић икада виђен под надзором УНМИК-а или било које друге групе под његовом контролом. Стога се разуме да жалилац не наводи повреду материјалног елемента члана 2, већ само његовог процедуралног дела. СПГС прихвата чињеницу да је процедурална обавеза сходно члану 2 двострука укључујући „обавезу да се кроз истрагу утврди судбина и/или локација нестале особе; и обавезу да се спроведе истрага којом ће моћи да се утврди да ли је смрт проузрокована незаконито, а која ће, такође, довести до идентификације и кажњавања одговорних лица“.

48. СПГС тврди да је истрага по предмету Душана Богићевића била у складу са стандардима ефикасне истраге како предвиђа члан 2 ЕКЉП, нарочито када се узму у обзир околности које су преовладавале на Косову у том тренутку. СПГС даље тврди да је у својој судској пракси везано за члан 2, Европски суд за људска права навео да треба посветити дужну пажњу потешкоћама својственим ситуацијама након сукоба, као и проблемима који ограничавају способност истражних органа у процесу истраге по оваквим предметима. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара

2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, поготово у првих десет година након рата. У таквој пост-конфликтној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса“.

49. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са ситуацијом веома сличном оној у Босни. СПГС наводи да је на хиљаде људи расељено или нестало. Многи од ових људи који су нестали, отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
50. У јуну 2002. године, УНМИК је формирао КНЛСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због претходно урађеног, углавном од стране актера независних од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља које су функционисале под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију, у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно ван Приштине. СПГС наводи да је, у покушају да покаже да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ извршили обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ при полицији УНМИК-а наставио је истраге у мањем обиму у вези са несталим лицима „*ex-officio*“, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Као резултат тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација. СПГС наводи да је, узевши у обзир горе описане потешкоће, „процес ефикасног решавања нестанака и других озбиљних повреда међународног хуманитарног права био разумљиво отежан“ на Косову, што се огледа у предмету *Палић*, поменутом горе у тексту. СПГС закључује да је рад КНЛСМ-а у великој мери допринео утврђивању локације и судбине несталих из сукоба на Косову; међутим, није било могуће пронаћи све нестале унутар временског оквира и ресурса који су били доступни у том тренутку.
51. СПГС даље тврди да је професионална, добро обучена и добро опремљена полиција од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које му је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме се даје следећи опис ситуације:

„полиција УНМИК-а је морала да се бави последицама рата, мртвим телима и спаљеним и изгорелим кућама. Етничко насиље је избило у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етнички групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За УНМИК је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се одради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Са двадесет различитих мањинских националности на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу.“

52. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали да се прилагоде спровођењу истрага на иностраној територији и у иностраној земљи, са ограниченом подршком косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводу СПГС-а, све ове препреке ометале су могућност полиције УНМИК-а да спроведе истраге сходно стандардима који се могу очекивати од држава са развијенијим институцијама и које не наилазе на велики број предмета овакве природе који су повезани са ситуацијама након сукоба.
53. Што се тиче предмета о коме је овде реч, СПГС наводи да је полиција УНМИК-а заиста покренула и спровела истрагу предмета Душана Богићевића, што је за последицу имало проналажење и предају његових посмртних остатака његовој породици. СПГС наводи да је предмет несталог лица у погледу Душана Богићевића покренут од стране ЈНЛ полиције УНМИК-а 2001. године; 2006. године, откривени су његови посмртни остаци и обављена је обдукција. Међутим, тиме није могао да се утврди узрок његове смрти. Године 2007, посмртни остаци Душана Богићевића су идентификовани и предати члановима његове породице.
54. СПГС такође наводи да, на основу доступних информација, није могуће коментарисати на одговарајући начин обим истражних радњи спроведених између 2001. и 2006. године. Међутим, на основу доступне документације чини се да је полиција УНМИК-а заиста уложила истражне напоре, у складу са процедуралним захтевима члана 2 ЕКЉП, да утврди судбину и локацију Душана Богићевића.
55. Према наводима СПГС-а, из тих разлога, неоснована је свака жалба која се тиче наводне повреде члана 2, процедуралног проширења.

Процена Комисије

56. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 ЕКЉП, у погледу тога да полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са отмицом и смрћу њеног брата.

a) *Подношење релевантних списа*

57. У суштини, СПГС примећује да постоји могућност да предметни списи који су достављени Комисији везано за истрагу предмета Душана Богичевића и, конкретно, истражене радње спроведене у периоду између 2001. и 2006. године, нису комплетни.
58. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, посебно укључујући објављивање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да им на руке достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).
59. Комисија напомиње да је од УНМИК-а затражено бар три пута да поднесе релевантне документе у вези са случајем. У одговору на последњи захтев Комисије, упућен 25. фебруара 2013. године, УНМИК је навео да се објављивање списа у вези са предметом може сматрати коначним.
60. Комисија напомиње да је правилно вођење истражних списа који се тичу кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истраге до њихове предаје, од суштинске важности за наставак таквих истрага те тако може покренути, само по себи, питања сходно члану 2. Комисија такође напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење о томе зашто документација може бити непотпуна, нити о томе који део може бити непотпун.
61. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) *Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*

62. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права макар од случаја Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда ИАСЉП од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП) такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност особе), тумачено заједно са чланом 2(3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП (видети КЉП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ел Авани против Либијске Арапске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995.). Важност обавезе је потврђена усвајањем

Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

63. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције „да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији“, имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинкис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191)
64. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 43 изнад у тексту, при § 136).
65. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне жалбе или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310, видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
66. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 43, при § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све разумне кораке које могу да предузму да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 65, при § 312; и *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 65, при § 212).
67. Поготово, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности

случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 63, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависи од околности конкретного случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).

68. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 66 изнад, при §46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 43, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела ...“ Тиме се само расветљава један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 64).
69. Што се тиче захтева за јавну критику, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавне критике истраге или њених резултата да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавне критике може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети предмет ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 65 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 65, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему).“ ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скени и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011, § 167).
- с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*
70. Комисија примећује да су се отмица и смрт Душана Богићевића догодили убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову, непосредно након оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
71. Са своје стране, СПГС не оспорава да је УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЈП. У другим предметима који су на чекању пред Комисијом, а који се односе на наводну повреду процедуралне обавезе сходно члану 2, СПГС је додатно објаснио да „јединствене околности“ косовског контекста такође укључују посебне изазове распоређивања УНМИК-а у првој фази његове мисије, које такође треба прописно размотрити при процени ефикасности истраге сходно члану 2 (видети предмет *С. Ц*, мишљење

ХРАП бр. 02/09 од 6. децембра 2012, §§ 64-69). У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.

72. Комисија сматра да СПГС-ови аргументи покрећу два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК, посебно током прве фазе његове мисије.
73. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
74. У погледу применљивости члана 2 на ситуације где постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 66 и случај ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011.). Суд је даље навео да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „тешке безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скени и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 69 изнад, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЉП бр. 21593/93 од 27. јула 1998, § 81, Извештаји о пресудама и одлукама 1998 IV; предмет *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЉП бр. 23818/94 од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; предмет ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 65, при §§ 85-90 и 309-320 и 326-330; случај ЕСЉП *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 65, при §§ 180 и 210; предмет ЕСЉП, *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЉП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).
75. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скени и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 69, при § 164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између много осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 63 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај

Ерги, наведен изнад у § 74, при §§ 82-85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЈП (Велико веће), бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЈП, случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 65, при §§ 215-224; ЕСЈП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).

76. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 99, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, 22. април 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЈП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
77. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су значај који се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут доделе свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P.P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЈП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када су полиција и правосудни систем на Косову описани као „добро функционишући“ и „одрживи“ од стране Генералног секретара УН-а (видети § 25 изнад).
78. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогући или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 66 горе у тексту, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, од 27. новембра 2007, § 70).
79. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са

њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕКЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 11209/84, 11234/84, 11266/84, 11386/85, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А бр. 145 Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања, да би се утврдило да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражних активности на Косову.

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

80. СПГС наводи да је спроведена ефикасна истрага око отмице и смрти Душана Богићевића; међутим, праћење трагова није довело до идентификације и довођење починилаца пред лице правде. СПГС такође наводи да су, као последица истраге, посмртни остаци Душана Богићевића напоскон пронађени и идентификовани.
81. Жалилац наводи да је отмица њеног брата одмах пријављена КФОР-у, МКЦК-у и УНМИК-у. У недостатку конкретне документације везане за овај случај, Комисија сматра да је УНМИК сазнао за отмицу Душана Богићевића најкасније у октобру 2001. године. У том тренутку, МКЦК је УНМИК-у пријавио Душана Богићевића као нестали и покренута је истрага од стране ЈНЛ-а полиције УНМИК-а.
82. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 43), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЉП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 66, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области управљања правдом (видети § 19 изнад).
83. Комисија напомиње да се, од тренутка када је УНМИК сазнао за случај до 22. јуна 2006. године, активности које је предузео односе једино на прикупљање анте-мортем података и на ексхумацију, идентификацију и предају посмртних остатака Душана Богићевића, које су спроведене између јуна 2006. и марта 2007. године. Иако ово, само по себи, треба да се сматра значајним достигнућем, Комисија подсећа да се процедурална обавеза сходно члану 2 није завршила проналаском тела, посебно због тога што су на њему пронађени знаци могуће насилне смрти. Ипак, не постоји доказ да је предузета било каква активност у погледу расветљавања околности везаних за отмицу и смрт Душана Богићевића.
84. Конкретно, не постоји назнака да је полиција УНМИК-а по овом питању предузела било какве истражне кораке, попут разговора са жалиоцем и осталим члановима породице, као и разговора са потенцијалним сведоцима. У том погледу Комисија примећује да су полицији УНМИК-а достављена имена два потенцијална очевица, г. Д. П. и г. Т. К. Међутим, не постоји назнака да је УНМИК начинио било какве покушаје да пронађе и обави разговор са овим двома особама.
85. У погледу периода који је под њеном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да те основне истражне радње нису спроведене. Након тог критичног датума и даље је, дакле, постојао пропуст по питању спровођења

неопходних истражних радњи, у складу са континуираном обавезом истраге (видети § 68 изнад), чиме је процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије.

86. Комисија такође сматра да је УНМИК, пошто лица одговорна за злочин нису била пронађена, имао обавезу да користи средства која су му на располагању како би редовно пратио напредак истраге да би био сигуран да ништа није занемарено и да је било какав нови доказ узет у разматрање, и како би обавестио сроднике Душана Богићевића о било каквим могућим новим траговима у истрази. Међутим, нема назнака да је такав осврт икада предузет.
87. Очигледан недостатак адекватне реакције од стране полиције УНМИК-а могао је да укаже починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или да нису били вољни да истраже такве кривичне поступке. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњености међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
88. Комисија стога сматра да, с обзиром на све околности конкретног случаја, изгледа да УНМИК није предузео никакве кораке да разјасни околности везане за отмицу и смрт Душана Богићевића, и да доведе починиоце пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 66 изнад), као што то налаже члан 2.
89. Што се тиче захтева за јавним надзором, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси. У том смислу, жалилац тврди да уопште није била обавештена о корацима које су истражитељи предузели. Комисија напомиње да је УНМИК разговарао са жалиоцем и осталим члановима породице тек након што је прикупио анте-мортем податке везано за Душана Богићевића и у вези са проналажењем, предајом и сахрањивањем његових посмртних података. Као што је Комисија већ напоменула, од жалиоца као ни од осталих чланова породице уопште није узета изјава, нити им је дата било каква информација по питању напретка истраге.
90. Комисија схвата став жалиоца да је обим добијених информација био незадовољавајући. Комисија је такође упозната са чињеницом да у свим случајевима жртвин сродник мора да буде укључен у поступак у мери која је неопходна за очување његовог или њеног законског интереса (видети ЕСЉП [ВВ], *Тахсин Акар против Турске*, бр. 26307/95, пресуда од 8. априла 2004, § 226, ЕКЉП 2004-III; ЕСЉП, *Таниш против Турске*, бр. 65899/01, пресуда од 2. августа 2005. године, § 204, ЕКЉП 2005- VIII). Комисија стога сматра да жалиочева породица није имала приступ истрази како то налаже члан 2.
91. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео адекватну и ефикасну истрагу отмице и смрти жалиочевог брата. У складу с тим, постојало је кршење члана 2 ЕКЉП, односно, његовог процедуралног аспекта.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

92. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
93. Комисија напомиње да принудни нестанци и произвољна убиства представљају озбиљна кршења људских права која морају бити истражена од стране надлежних органа, који такође имају обавезу да доведу починиоце пред лице правде под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је, сходно Резолуцији Савета безбедности Уједињених нација 1244 (1999), УНМИК од 1999. до 2008. године имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично обради отмицу и смрт Душана Богичевића и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртве и његовог сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
94. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достигну.
95. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 19 изнад), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. Дакле, УНМИК више није у позицији да предузима мере које ће имати непосредан утицај на истраге које су и даље на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или домаћим органима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
96. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЈП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, § 333, ЕКЈП 2004-VII; ЕСЈП, предмет *Ал-Садун и Мфуди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171, ЕКЈП 2010 (изводи); ЕСЈП [ВВ], *Катан и остали против Републике Молдавије и Русије*, [ВВ], бр. 43370/04 и остали, пресуда од 19. октобра 2012, § 109) мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и смрт Душана Богичевића и да ће починиоци бити изведени пред лице правде; жалилац и/или други сродник мора бити обавештен/а о таквом поступку и њима морају бити предата релевантна документа, ако је то потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и смрт Душана Божићевића и јавно се извини жалиоцу и њеној породици у вези са тим;
- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпела због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као што је горе наведено.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;
- Предузме одговарајуће кораке пред надлежним органима Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - а. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И СМРЋУ ЖАЛИОЧЕВОГ БРАТА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
 - б. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И СМРЋУ ЖАЛИОЧЕВОГ БРАТА И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ;**

- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ;
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.

Андреј АНТОНОВ
Извршни службеник

Марек НОВИЦКИ
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЈКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ВВ – Велико веће Европског суда за људска права
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МСГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
ЈИТЗ – Јединица за истраживање тешких злочина
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена управа мисије Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина